

Okruhy pro atestační zkoušky specializačního vzdělávání v oboru Klinická logopedie

Klinický logoped

Pozn.: specializační vzdělávání v oboru Klinická logopedie dle NV č. 31/2010 Sb. lze ukončit atestační zkouškou nejdříve na podzim r. 2014.

Rozsah teoretických znalostí, praktických dovedností a výkonů prokazatelných na konci specializačního vzdělávání v klinické logopedii.

Teoretické znalosti

Vedle znalostí a dovedností, které získal během základního vysokoškolského studia, musí logoped rozšířit a prohloubit, případně nově získat, tyto teoretické znalosti:

Poruchy hlasu

- anatomie hlasového a dýchacího ústrojí,
- fyziologie a patologie tvorby hlasu,
- fyziologie mluvního a zpěvního hlasu,
- základní rozdělení poruch hlasu,
- prevence poruch hlasu a principy hlasové hygieny u dětí a dospělých,
- hlas v edukaci a rehabilitaci poruch řeči a vad sluchu ve vztahu k profesi klinického logopeda,

Poruchy řeči

- anatomie a fyziologie řečového ústrojí,
- zpětnovazebné mechanismy a funkce CNS ve vztahu k řeči,
- koordinace řečových funkcí CNS, dominance a lateralita funkcí,
- fyziologie a patofyziologie tvorby hlásek,
- vývoj dětské řeči,
- poruchy vývoje řeči (opožděný vývoj řeči, vývojová dysfázie),
- poruchy vývoje mluvních funkcí (dyslalie, palatolalie, rinolalie),
- poruchy řeči při organických změnách mluvidel;
- symptomatické poruchy řeči u organických poruch CNS (DMO, LMD, dysarthrie),
- poruchy gnostických a fatických funkcí,
- poruchy plynulosti řeči (kóktavost, tumultus sermonis),
- poruchy vývoje poznávacích činností (specifické poruchy učení - dyslexie, dysortografie, dyskalkulie, dyspraxie, dysгноzie, dysmuzie),
- poruchy řeči při psychiatrických onemocněních (pervazivní vývojové poruchy),
- poruchy řečové komunikace při demencích,

Vady a poruchy sluchu

- základy anatomie a fyziologie sluchového ústrojí s důrazem na centrální složku,
- sluch v řečové komunikaci, percepce řeči (zpracování akustického signálu),
- vztah sluchu a řeči ve vývoji a v pozdějším životě,

- patofyziologie sluchového ústrojí - přehled onemocnění včetně vrozených vad,
- typy sluchových poruch a vad,
- základy diagnostiky - audiometrie tónová i slovní, objektivní audiometrie,
- základy sluchové protetiky - sluchadla, kochleární implantáty,
- reedukace a edukace sluchu a řeči u sluchových vad, včetně využití náhradních komunikačních smyslů;

Požadované teoretické znalosti ze souvisejících oborů:

lékařské obory

- **foniatrie** – základní diagnostické a diferenciálně diagnostické postupy z oblasti vad a poruch sluchu a řeči, základy sluchové protetiky,
- **audiologie** – základy objektivních a subjektivních diagnostických metod (zejména závěry z nich vyplývající pro vlastní klinickou praxi),
- **neurologie** – fyziologie a anatomie CNS, vývoj, poruchy vývoje a onemocnění CNS, poruchy řečové komunikace v důsledku traumat hlavy, degenerativní onemocnění CNS, základy klinické diagnostiky a terapie při poruchách fatických funkcí, základy klinické diagnostiky a terapie motorických řečových funkcí, základy klinické diagnostiky a terapie kognitivně-komunikačních poruch, základy diagnostiky a terapie dysfagie,
- **geriatrie** – poruchy komunikace související s poruchami sluchu a demencemi ve stáří,
- **psychiatrie** – pervazivní vývojové poruchy, poruchy řeči a vady sluchu u psychiatricky nemocných osob,
- **endokrinologie** – onemocnění žláz s vnitřní sekrecí, ovlivňující hlas, řeč a psychické funkce,
- **genetika** – problematika týkající se patologie řečové komunikace, dědičnost sluchových a rozštěpových vad

nelékařské obory

- **klinická psychologie** – problematika řečové komunikace a jejích poruch, základy diagnostiky a terapie (individuální i rodinné),
- **lingvistika** – obecné základy (podrobně pro český jazyk),
- **fonetika** – obecné základy (normy pro český jazyk),
- **fonologie** – obecné základy (pro český jazyk),
- **speciální pedagogika** – mimo vlastní specializace má uchazeč podrobně znát i další speciálně-pedagogické obory, týkající se symptomatických poruch řeči (somatopedie, tyflopédie, etopedie a psychopedie),

- **Somatologie** - orientační znalost běžných fyziologických hodnot, tělesného růstu, pohlavních odlišností a pohlavního zrání,
- **Etické otázky klinické logopedie**
Etické otázky logopedické diagnostiky, logopedické terapie a speciálně pedagogického poradenství. Mlčenlivost v klinické logopedické praxi.
Biologie stárnutí. Znalost fyziologie a patofyziologie CNS a smyslových orgánů.

Praktické znalosti a dovednosti

Edukace, reedukace a rehabilitace poruch řeči, a vad a poruch sluchu je hlavní pracovní náplní v oboru klinické logopedie.

Klinický logoped musí plně prakticky i teoreticky ovládat všechny standardní terapeutické postupy pro jednotlivé diagnózy v oblasti vad sluchu a poruch řeči (viz teoretická část).

Na základě výsledků diagnostiky sestavuje individuální edukační, reedukační nebo rehabilitační plán.

Uchazeč má dále mít znalosti ze zdravotnické legislativy, organizace a systému zdravotní péče, znalosti základů lékařské etiky, znalosti základní dokumentace oborů (chorobopis, zprávy, povinná hlášení, statistiky); znalosti počítačové techniky a její využití pro dokumentaci, získávání informací i terapii.

Poruchy hlasu

- subjektivní hodnocení kvality hlasu a náhradního hlasu
(veškeré diagnostické i terapeutické postupy spadají do kompetence lékaře-foniatra)

Poruchy řeči, poruchy a vady sluchu

Diagnostika a diferenciální diagnostika poruch komunikace:

- v **oblasti poruch řeči** je prováděna standardními i nestandardními vyšetřovacími postupy a testy. Jejich vyhodnocení, interpretaci a dokumentaci musí klinický logoped ovládat plně teoreticky i prakticky u dětských i dospělých pacientů,
- v **oblasti poruch sluchu** provádí diagnostiku lékař-foniatr, který je koordinátorem terapeutického týmu,
- logoped se jako člen pracovního týmu podílí zejména na vyšetření aktuálního stupně vývoje řeči a celkové schopnosti komunikovat.

Doporučená literatura:

Zvýrazněné tituly jsou považovány za základní, ostatní jako doporučené a rozšiřující. Seznam je průběžně aktualizován.

1. **AMBLER, Z., BEDNAŘÍK, J., RŮŽIČKA, E. a kol.: *Klinická neurologie. I. část obecná.*** Triton, s.r.o., Praha, 2004
2. BAŠTECKÁ, B., GOLDMANN, P.: *Základy klinické psychologie.* Portál, Praha, 2005
3. **CSEFALVAY, Z. A KOL.: *Terapie afázie.*** Portál, Praha, 2007
4. CSEFALVAY, Z., TRAUBNER, P.: *Afaziológia pre klinickú prax.* Osveta, Martin, 1996
5. **CSÉFALVAY, Z., KOŠŤÁLOVÁ, M., KLIMEŠOVÁ, M.: *Diagnostika a terapie afázie, alexie, agrafie.*** AKL ČR, Praha, 2003
6. **DLOUHÁ, O.: *Vývojová dysfázie – porucha zpracování řečového signálu.*** Unitisk, Praha, 2003
7. DLOUHÁ, O., ČERNÝ, L.: *Foniatric.* Karolinum, Praha 2012
8. DVOŘÁK, J.: *Logopedický slovník.* Logopaedica clinica, Žďár n/S., 1998
9. **GANGALE, D. C.: *Rehabilitace v orofaciální oblasti.*** Grada Publishing a.s., Praha, 2004
10. **HOLMANOVÁ, J.: *Raná péče o dítě se sluchovým postižením.*** Septima, Praha, 2002
11. HOWLIN, P.: *Autismus u dospívajících a dospělých.* Portál, Praha, 2005
12. HRDLIČKOVÁ, D., HRDLIČKA, M.: *Demence a poruchy paměti.* Grada Publishing a.s., Praha, 1999
13. HRDLIČKA, M., KOMÁREK, V.: *Dětský autismus.* Portál, Praha, 2004
14. JAMBŮREK, B.: *Bilingvální vzdělávání neslyšících.* Septima, Praha, 1998
15. KEREKRETIOVÁ, A.: *Palatolálie.* UK Bratislava, 1997
16. **KEREKRETIOVÁ, A.: *Velofaryngeální dysfunkce a palatolalie.*** Grada Publishing a.s., 2008
17. **KITTEL, A.: *Myofunkční terapie.*** Grada Publishing a.s., 1999
18. KOUKOLÍK, F.: *Lidský mozek: funkční systémy, norma a poruchy.* Portál, Praha, 2000
19. KULIŠŤÁK, P., LEHEČKOVÁ, H., MIMROVÁ, M., NEBUDOVÁ, J.: *Afázie.* Triton, Praha, 1997
20. **KULIŠŤÁK, P.: *Neuropsychologie.*** Portál, Praha, 2003
21. **LANGMEIER, J., KREJČÍŘOVÁ, D.: *Vývojová psychologie.*** Grada Publishing a.s., 2006, 2007, 2008
22. LAŠŤOVKA, M.: *Poruchy plynulosti řeči.* Scriptorium, Praha, 1999

23. **LECHTA, V.: *Logopedické repetitrium*.** SPN, Bratislava, 1990
24. **LECHTA, V.: *Symptomatické poruchy řeči u dětí*.** Portál, Praha, 2003
25. **LECHTA, V.: *Diagnostika narušené komunikační schopnosti*.** Portál, Praha, 2003
26. **LECHTA, V.: *Terapie narušené komunikační schopnosti*.** Portál, Praha, 2005
27. **LECHTA, V.: *Koktavost. Komplexní přístup*.** Portál, Praha, 2004. + další vydání
28. **LECHTA, V.: *Diagnostika a terapie koktavosti. Pracovní listy*.** AKL ČR, Praha, 2004
29. **MATĚJČEK, Z.: *Dyslexie*.** SPN Praha, 1988 a další vydání
30. **MIKULAJOVÁ, M., RAFAJDUSOVÁ, I.: *Vývinová dysfázia*.** VI. nákladem, Bratislava, 1993
31. **MIMROVÁ, M.: *Afázie*.** Pracovní listy. Triton, Praha, 1999
32. **NESNÍDALOVÁ, R.: *Extrémní osamělost*.** Portál, Praha 1995
33. **NEUBAUER, K.: *Poruchy řečové komunikace-diagnostika a terapie*.** In: Preiss, m. a kol.: *Klinická neuropsychologie*. Grada Publishing, Praha, 1998, s.260-309. (+ další vydání)
34. **NEUBAUER, K.: *Neurogenní poruchy komunikace u dospělých*.**Portál, Praha 2007
35. **NEUBAUER, K.: *Artikulace a fonologické rozlišování hlásek*.** Tobiáš, 2011
36. **NOVÁK, A.: *Foniatrie a pedaudiologie I*.** Poruchy komunikačního procesu způsobené sluchovými vadami. Unitisk, Praha, 1994
37. **NOVÁK, A.: *Foniatrie a pedaudiologie II*.** Poruchy hlasu u dětí a dospělých. Unitisk, Praha, 2000
38. **NOVÁK, A.: *Foniatrie a pedaudiologie III*.** Základy fyziologie a patofyziologie řeči. Diagnostika a léčba poruch řeči. Unitisk, Praha, 1997
39. **NOVÁK, A.: *Korekce sluchových vad sluchadly*.** Unitisk, Praha, 1995
40. **NOVÁK, A.: *Vývoj dětské řeči*.** Fyziologie, poruchy, diagnostika a léčba. Unitisk, Praha, 1999
41. **OHNESORG, K.: *Fonetika pro logopedy*.** SPN, Praha, 1974
42. **OSTATNÍKOVÁ, D.: *Anatómia, fyziológia a patofyziológia reči*.** Asklepios, Bratislava, 2003
43. **PALKOVÁ, Z.: *Fonetika a fonologie češtiny*.** UK Praha, 1994
44. **PREISS, M. a kol.: *Klinická neuropsychologie*.** Grada, Praha, 1998 a další vydání
45. **RUSSELL, J. Love, WEBB, Wanda, G.: *Mozel a řeč*.** Neurologie nejen pro logopedy. Portál, Praha 2009
46. **ŘÍČAN, P., KREJČÍŘOVÁ, D. a kol.: *Dětská klinická psychologie*.** Grada Publishing, Praha, 4. přepracované a rozšířené vydání 2006, 2008

47. SEMAN, M.: *Poruchy dětské řeči*. SZN, Praha, 1956
48. SOVÁK, M.: *Uvedení do logopedie*. SPN, Praha, 1978 a další vydání
49. SOVÁK, M.: *Defektologický slovník*. SPN, Praha, 1978
50. STANSCHUS, S.: *Metódy v klinickém dysfagiológii*. Kalligram, Bratislava 2010
51. SVOBODOVÁ, K.: *Logopedická péče o děti s kochleárním implantátem*. Septima, Praha, 1997
52. ŠKODOVÁ, E., JEDLIČKA, I., a kol.: ***Základy klinické logopedie***. Portál, Praha, 2003. a další vydání
53. TEDLA, M. a kol.: *Poruchy polykání*. Tobiáš 2009
54. VOHRADNÍK, M.: *Poruchy řečové komunikace u velofaryngeální insuficience*. Scriptorium, Praha, 2001
55. VYBÍRAL, Z.: *Psychologie komunikace*. Portál, Praha, 2005
56. VÝROST, J., SLAMĚNÍK, I.: *Sociální psychologie*. Grada Publishing a.s., 2008, 2009
57. ZELINKOVÁ, O.: ***Poruchy učení***. Portál, Praha, 1994 + další vydání
58. ZELINKOVÁ, O.: *Pedagogická diagnostika a individuální vzdělávací program*. Portál, Praha, 2001
59. CHROBOK, V., DRŠATA, J. A KOL.: *Foniatrie*. Tobiáš, dosud **v tisku – vydání v roce 2011-2013** (část Hlas, Sluch, Řeč)
60. DLOUHÁ, O., ČERNÝ, L.: *Foniatrie*. Karolinum, Praha 2012

Základní – aktuálně nejmodernější - učebnice zahrnují nejnovější poznatky z oboru foniatrie a souvisejících nelékařských oborů . Členy autorského kolektivu jsou i kliničtí logopedi (Škodová,E., Neubauer,K., Konůpková,Z. a další).

Testové baterie:

1. CSÉFALVAY, Z., KOŠTÁLOVÁ, M., KLIMEŠOVÁ, M.: ***Diagnostika a terapie afázie, alexie, agrafie. Pracovní listy***. AKL ČR, Praha, 2003
2. HEDÁNEK, J., ROUBÍČKOVÁ, J.: ***Dysartrický profil – test 3F***. DeskTop Publishing FF UK, Praha, 1997. Nové vydání Galén, 2010
3. LECHTA, V.: ***Diagnostika a terapie koktavosti. Pracovní listy***. AKL ČR, Praha, 2004
4. ŠKODOVÁ, E., MICHEK, F., MORAVCOVÁ, M.: ***Hodnocení fonematického sluchu u předškolních dětí***. Realia, Ostrava, 1995
5. MATĚJČEK, Z., ŽLAB, Z.: ***Test laterality***. Psychodiagnostika, Brno, 2000 + další vydání
6. ŽLAB, Z.: ***Zkouška jazykového citu***. Microdata, Ostrava, 1992 + další vydání

Periodika:

Aktuální periodika z oblasti klinické logopedie, pediatrie, neurologie, ORL a foniatrie, geriatrie, rehabilitačního lékařství a klinické psychologie za posledních 5 let

Internetové odkazy:

- **Asociace klinických logopedů ČR (AKL ČR)**

(základní i speciální informace o oboru pro členy AKL ČR i veřejnost, anotace a termíny pořádaných vzdělávacích akcí, přihlášky, anotace odborných školení, seminářů, kongresů a sympozií v ČR i ve světě, diskusní fórum, novinky z oboru, odborné literatury i legislativy)

www.klinickalogopedie.cz

- **Institut postgraduálního vzdělávání ve zdravotnictví (IPVZ)**

(základní informace o vzdělávacích programech specializační přípravy jednotlivých odborností, anotace, a termíny pořádaných akcí, přihlášky, termíny specializačních stáží, termíny atestací, knihovna)

www.ipvz.cz

Další aktuální internetové odkazy